

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SØNDERJYDSK MAANEDSSKRIFT

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR SØNDERJYLLAND
VED
CL. ESKILDSEN OG H. LAUSTEN-THOMSEN

INDHOLD:

1. *August F. Schmidt*: Troels Lund - H. F. Feilberg.
2. Dr. phil. *Marius Kristensen*: Nogle sønderjydske stednavne med leddet bøge.
3. Graven ved Stenten Mølle.
4. Nordslesvigske Sagn.
5. Samleren.

Nr. 1. 13. Aarg.

1. Juli 1936.

Sønderjyllands Kreditforening

Haderslev

Vejen Trælsthandel A/S

leverer alt i Trælst, Krydsfiner, amer. Eg „Insulite“
og andre Bygningsartikler
Eget Savværk, Pakkassfabrik, dansk Gran og Eg,
samt Stoletræ

VEJEN TRÆLASTHANDEL A/S Telef. 47

GRAM

KØLEANLÆG

for ethvert Formaal

Brødrene Gram A/S

VOJENS.

Køb dansk Arbejde!

AARHUUS PRIVATBANK

Hovedkontoret,
Aarhus.

Kjøbenhavn,
Nygade 1.

Udfører almindelige Bankforretninger.

Reserver 17 Millioner.

Støt dansk Industri

Aktieselskabet

Nordiske Kabel- og Traadfabriker

København F.

KABELVÆRK • TRAADVÆRK • VALSEVÆRK

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Murermester og Entreprenør

Ndr. Fasanv. 217 Tlf. C. 4520, Taga 1700 og 1717

KØBENHAVN

H. Rasmussen & Co.

Aktieselskab.

Frederiksgade 37-39. Telf 59.

Odense.

Jernstøberier.

Gummistøvler

Spare- og Laanekasser i Aarhus.

St. Torv 6. Aarhus. Telf. 10

Kontortid: 10—1 og 3—6.

Forlang **Gulvtæpper**

fra

Sønderjysk Tæppefabrik

A. R. KJÆRBY

Højer

Vejen Sparekasse.

Kontortid 10—12 og 2—4.

VEJEN.

^{A/S} Det Nordiske
Kamgarnsspinderi,

Sønderborg.

Spare- & Laanekassen
for Kolding By og Omegn

Stiftet 1856

Reservefond ca. 1½ Million

Kuranstalten

Gl. Skovridergaard

Silkeborg - Tlf. 514 og 515

Overlæge V. STARCKE

træffes pers. Tlf. 514: 11-12.

Tlf. 156: 2-3.

Forlang Prospekt.

Dampmøllen Viktoria

Aktieselskab

ODENSE

AKTIESELSKABET

Svendborg

Øxenbjerg

Dampmølle

Svendborg.

Sønderjysk Teglindustri

Nordre Fasanvej 217

Telf. C. 4520 — Taga 1700

Taga 1717 — Københav N.

Facadesten, Tagsten, flammede Sten,

Tagsten, flammede Sten,

Alle Bygningsartikler

De Forenede Teglværker

Akts. ved Aarhus Akts.

Kontor: Parkallé 15,

Telf. 644. Aarhus. Telf. 6444.

Facadesten, Tagsten, Radial-

sten, glass. Tagsten

og Mursten.

GraastenBank A/S

Kontortid 9—12 & 2—5

Lørdag 9—1

GRAASTEN

Troels Lund - H. F. Feilberg

Peter Lunds Fald i 1864.

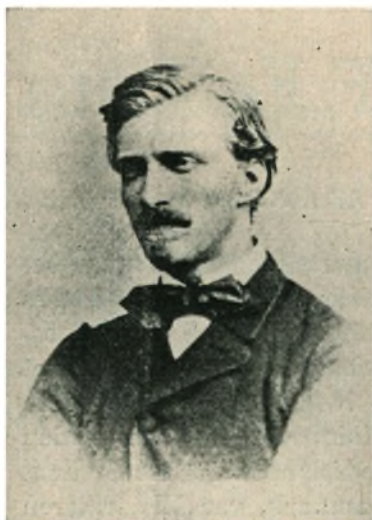
AF AUGUST F. SCHMIDT

Når det gælder Omtalen af særlig smertelige Tab af unge begavede danske Mænd i vore to sidste slesvigske Krige, føres Tanken ganske umiddelbart og straks hen på Landskabsmaleren Johan Thomas Lundbye, der blev dræbt af et Vådeskud ved Bedsted den 26. April 1848, og på Historikeren Jens Paludan-Müller, som i Træfningen ved Oversø den 6. Februar 1864 faldt i Kampen for Fædrelandet. Et tredje ungt Håb, der også måtte lade sit Liv for Danmark, var Historikeren Troels Lunds Halvbroder, cand. theol. Peter Lund, der faldt i vor sidste Kamp for Sønderjylland. Peter Lund var en sjælden kundskabsrig Mand, i Besiddelse af afgjorte videnskabelige Anlæg, bl. a. beskæftigede han sig med orientalske Sprog, navnlig Arabisk.

Troels Lund følte sig i sin Barndom og Ungdom stærkere draget til Peter Lund end til nogen anden af sine Søskende; han ejede et rent Sind, og en egen mild Alvor prægede hans hele Færd. »Den Ærlige« stod som en naturlig Høvding blandt sine nærmeste, hvis Tillid han altid nød. Da Krigen i 1864 udbrød, meldte han sig som frivillig. En af hans Lærere har udtalt om ham: »Jeg husker ham bedst, da han kom ind til mig i den menige Soldats Trøje og stille satte det tunge Gevær mod Gulvet; hans høje Skikkelse var lidt bøiet med et Udtryk af beskeden Tilbageholdenhed, da han vendte sit milde Ansigt til mig: »Jeg synes, det var min Pligt at gaa med.« Thi Peter Lund var en af de stille Patrioter, hvis Fædrelandskærlighed ikke var født af Uvilje mod Nabofolket, den var ikke båret af Nationalhad, men var rent positiv, en Pligtfølelse, en Trang til Udvikling for Danmark og alt dansk.¹⁾ I Hæren var Lunds Betegnelse frivillig Menig Nr. 615 i 18. Infanteriregiments 6. Kompagni. Han udmærkede sig første Gang, da han var i Ilden under 2. Brigades Modangreb i Kær By, Ulkebøl Sogn på Als efter Preussernes Overgang til Øen. I Kampen Nord for Kær²⁾ blev han hårdt

1) Knud Fabricius: Troels-Lund (1921), 23—24.

2) Om Kampene ved Kær By se f. Eks. F. C. Schiøtt: «1864» (1889), 170—179.

Peter Lund.

såret, en Kugle trængte gennem Lungen og Ryggen. Det var den 29. Juni 1864, han faldt. Da han lå på Jorden, spurgte han en Kammerat, Ludvig Fenger: »Sig mig, er jeg haardt saaret?« »Ja, Du er,« svarede Vennen. »Gud ske Lov,« sagde Lund, »for jeg bebrejdede mig selv, at jeg ikke straks rejste mig og gik videre, men jeg syntes nok, jeg var for mat.«¹⁾ Peter Lund faldt på det Sted, hvor nu Mindestenen står over Faldne af det brandenborgske Infanteriregiment Nr. 64. Som hårdt såret blev han bragt til Lazarettet på Sandbjerg Slot i Sunved.²⁾

»Sørg nu for at gøre ham det saa let som muligt,« havde den altid taktfulde Troels hvisket til sin Søster den Aften, Søskendene tog Afsked med Peter Lund på Jernbanestationen. Det blev ganske naturligt Troels, der af Familien sendtes over til Sønderjylland til den sårede, som han altså fandt på Sandbjerg Lazaret. For at kunne være hos Peter Lund så meget som muligt, fik Troels selv Bolig i Nærheden i Ullerup Præstegård.

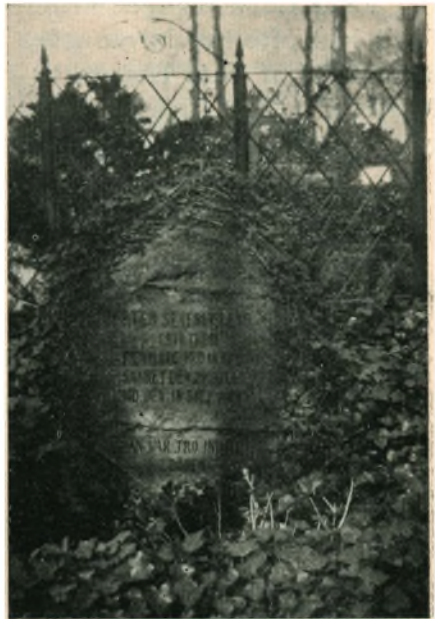
Smukt tegner den unge Mand sig selv i sine Breve om Broderens Tilstand til dem derhjemme, og dette Billede falder ganske sammen med det, som Pastor N. L. Feilberg (Præst i Ullerup sidste Gang $\frac{7}{1}$ 1850— $\frac{4}{8}$ 1864) samtidig giver af ham i Breve til sin Svoger, den fremragende Kommunalpolitiker, Etatsråd Wilhelm Petersen i Odense.³⁾ N. L. Feilbergs mange og yderst værdifulde Breve til W. Petersen findes udgivet i Tidsskriftet »Museum« 1890, S. 11, 81, 175, 240, 291, 359. De indeholder en Mængde Førstehåndsuplysninger om Tilstandene i Ullerup Præstegård under Besættelsen i 1864 såvel som om Forhold på Krigsskuepladsen i det hele taget. I Brev af 4. Juli 1864 skriver Pastor Feilberg: »I Dag ankom den theologiske Student Troels Lund, for at søge

1) Knud Fabricius, anf. St. Jfr. Valdemar Rørdams Digt om Peter Lund (»Den gamle Kaptajn« II 1906, 118).

2) Hejmdal $\frac{29}{8}$ 1934.

3) Se min Afhandling: H. F. Feilberg og Fyn (Fynsk Hjemstavn 1934, 179).

sin Broder. Lægerne henviste ham til Sandbjerg, hvor Cand. theol. Peter Lund skal findes paa Lazarethet, haardt saaret gennem Brystet«. — Den 8. Juli skriver Feilberg: »Hjemme havde Student Troels Lund taalelig gode Efterretninger at bringe os fra sin Broder paa Sandbjerg, som han daglig besøger. Hans Tilstand havde idetmindste ikke forværret sig«. — ^{9/7}: »Lægen Erdmann drak The med os og politiserede med Troels Lund paa sin venlige, Sandhed søgende Maade langt ud paa den skønne Sommeraften. Tyskeres Fordomme ere ikke lette at fordrive«. — ^{10/7}: »Med Troels Lund besøgte jeg hans saarede Broder paa Sandbjerg. Det var rørende at iagttage den Ømhed, der lagde sig for Dagen i hans Omhu for den ældre Broder. Denne kunde sove, spise og drikke; over Smerter kunde han ikke heller klage. Dog forekom han mig meget syg. Lægen afviser dog ikke alt Haab. Aftenen var uforlignelig smuk. De saarede laa i deres Senge, som vare flyttede ud i den yndige Haves Gange«. — ^{19/7}: »Den vakkre Frivillige Peter Lund besøgte jeg atter i Søndags, men Dagen efter, den 18de døde han, medens hans Broder var hos ham. Han var en dygtig Orientalist; han elskede Danmark og var elsket af Slægt og Venner«. — ^{20/7}: »Min Vogn afgik med Troels Lund for at føre hans Broders Lig fra Sandbjerg til Ulkebøl, hvor han har ønsket at hvile. Fred med hans Støv! Det er en tung Tanke, at mangan en varmtfølende Fædrelandsven har frivillig blødt for Danmark, som nu dog ligger i Støvet for sine Fjender, men de se nu ikke med Kummer paa Fædrelandets Fornedrelse«. — ^{21/7}: »Jeg befordrede i Dag Troels Lund til Graasten. Han har endt sit sørgelige Hverv. Os har han været en kjær Husfælle. Du kan næppe forestille Dig, hvilken Opmuntring en Landsmands Selskab yder i en saadan Tid. Alene den Omstændighed, at vi kunne tale Dansk i vort eget Hus kvæger Hjertet«. ¹⁾

Peter Lunds Grav.

W. v. Rosen fot

1) Museum (1890), 360—65. — Om N. L. Feilberg se Peter Andresens Afhandling i Sønderjydske Aarbøger 1927, 105—125. H. P. H. Novrup i Fra Ribe Amt IV (1915—18), 696—701.

Imellem Soldatergravene fra 1864 på Ulkebøl Kirkegård findes Peter Lunds Hvilested, hvorpå er anbragt en Granitsten med Mar-
mortavle og Indskriften:

Peter Severin Lund,
    cand. theol.,
    Frivillig ved 18. Reg.
Saaret den 29. Juni, død den
    18. Juli 1864.
Han var tro indtil Døden.«

Peter Lund ønskede at blive jordfæstet på Ulkebøl Kirkegård, fordi han ofte her havde stået Vagt. Hans heroiske Færd har in-
spireret to af vore Digttere til i varmtføjte Strofer at hylde hans
Minde. C h r. R i c h a r d t, der havde set Peter Lund kort før Af-
rejsen, men ellers ikke kendte ham, skrev:

»Du Lykkelige!
som valgte frit at dø for Land og Folk!
O, da Du slængte hen Din Bibelbog
og ung og kraftig skyndte Dig til Fanen,
da tog Du med hvert evigt Sandheds Ord,
som gjemmes i de gamle, skrevne Blade
lig Hyacinthen i et Blomsterløg.
Ja, det var dette Ord, som drev dig frem,
langt ud fra Faer og Moer, fra Slægt og Venner,
i Farens Favn, til Grøftens vaade Leje,
til Markens blodbestænkte Arnested!
Og da du, saaret og til Døden mattet,
selv døende, til Døende gav hen
det Nadverbrød, som i sin Trængsels Nat
Alfrelseren til Syndebod velsigned',
da følte Du,
at, har end Verden Tusindtal af Smerter,
den har af Sorger kun en eneste:
Et skyldbetyngt Sind! Een Glæde kun,
at vide sig i Samfund med den Gud,
som kjender alle Hjertets skjulte Veje.
Og derfor Fred,
Fred med dit Støv, og Stjerner om dit Minde!«¹⁾

Præget af en Folkesjælens Dødsangst er V a l d e m a r R ø r -
d a m s gribende Digt om Peter Lund, skrevet paa Grundlag af
Meddelelser om den faldnes sidste Levetid. Der er mellem Richardts
og Rørdams Digt Overensstemmelse på et Punkt: Dødelig såret
uddelte Lund Alterens Sakrament på Modersmålet til sine hårdt-
sårede Kammerater. — Der er Strofer af stor Skønhed i Rørdams
Digt:

1) Digtet findes i Chr. Richardts »Samlede Digte« I (1895), 279.

.....

»Går du til vort Golgata
langsmed Alssunds Kyster,
se ind til Ulkebøl Kirke
dær øster ud imod Fjorden.
Du har vel en Blomst for Sønnen
af Søren Kirkegaards Søster,
for ham, hvis Broder skænkede os
Hundredårs Hjemliv i Norden?
Dog ikke for andres Ære.

Pluk de hvide Margueriter,
pluk de blodige Valmueblomster
på Markerne rundt om Kjær.
De har en Hilsen at bringe
hin Grav bag Lågens Gitter,
hans eget Liv, hans egen Død
var Danmarks Farver værd.«

.....

»Hans Navn er blandt de Navne,
vi nødtigt måtte slette,
hans Minde blandt de Minder
det mest gør godt at møde,
endskønt hans korte Krigsvej

kun tegner sig i dette,
hvorfor han kom, hvordan han stred
den Dag paa Als og døde.
Hans Strid var Danmarks sidste
store Strid mod Nederlaget,
den bitre, den fortvivlede
Døds-Kamp for Fædres Jord.«

.....

»Hans Broder Troels sad hos ham,
holdt hans Hånd. I disse høje
og lyse Rum på Sandbjærg
var der tyst som i en Kirke,
og en Alterlue brændte
i den døende Broders Øje.
Den lyser nu for os alle
i den levende Broders Virke.
Igennek Folk og Fædreland
al Menneskehed imøde,
den ene sit ædle Arbejd,
den anden sit ædle Blod.
Ak, nu er det lang Tid siden,
den ældste Broder døde —
døde, som han levede,
med stille Heltetmod.«

Digtet munder ud i disse skønne Strofer:

»I Ulkebøl, dær hviler han,
i Kirkens grønne Have,
gravlagt på sin vante
Vagtpost nær Fjordens Kyster.
En Sten på Graven taler Dansk,
og fra de andre Grave
gensvarer dansk og trofast
de gamle Slægters Røster.

Og inde fra Kjær Bys Marker
mod Lågens lukte Gitter
vandrers hver ny Skærsommer
et sagte syngende Tog
af røde Valmueblomster
og hvide Margueriter;
de sænker for den faldne
det skønne Dannebrog.«¹⁾

Et tredje Sted i Litteraturen træffer man også på Peter Lund, nemlig i Troels Lunds Barndoms- og Ungdomserindringer: »Et Liv«, som K n u d F a b r i c i u s udgav i 1924, tre År efter den berømte Historikers Død. I de prægtige Memoirer, som Troels Lund begyndte Nedskrivningen af efter 1910, findes meget om Peter Lund, der naturligvis af sin yngre Halvbroder omtales på en sjældent smuk Måde. Desværre nåede Troels Lund i sine Erindringer ikke til 1864. Det er da meget heldigt, at vi gennem Pastor N. L. Feilbergs Breve erholder nogle Oplysninger om Troels Lunds Rejse til sin Broders Dødsleje.

1) Valdemar Rørdam: Den gamle Kaptajn II (1906), 101—120.

Troels Lund glemte ingensinde sit Ophold i Ullerup Præstegård. Der foreligger et Par meget smukke skriftlige Vidnesbyrd herom fra hans Hånd.

Pastor N. L. Feilbergs Søn var den bekendte Folklorist, Dr. phil. H. F. Feilberg, med hvem Troels Lund senere hen i Livet skulde få lidt Brevveksling — mere i sin Egenskab af kgl. Ordenshistoriograf end som Kulturhistoriker.

I et Brev af 15. December 1901 til H. F. Feilberg skriver Troels Lund — efter først udførligt at have fremsat en Del Modbemærkninger til Feilbergs Afhandling »Den nordiske Jul« (Dansk Tidsskrift 1901, 813—30, Forløberen for det store Værk: »Jul« I—II 1904): »Jeg kan ikke slutte disse Linier uden med Taknemmelighed at mindes, hvor meget jeg skylder Deres afdøde Fader. I Juli 1864 boede jeg en 14 Dage i Ullerup Præstegaard, medens min ældre Broder, cand. theol. Peter Lund, der var bleven dødelig saaret ved Als' Erobring, laa paa Sandbjerg Lasaret, hvor jeg daglig kom til ham. I denne Tid lærte jeg at elske og højagte Deres Fader, Følelser, som jeg og mine bevarede for ham til hans Død.¹⁾ Jeg gaar ud fra, at De og jeg seer ikke ganske ens paa Farveskæret af det Lys, som Jul i Nutid bringer. I Følelsen for en Afdød, vi begge har holdt af, mødes vi, og ligesaa i Troen og Tilliden til det Lys, der, Eet i sig, spejler sig i forskellig Livsbelysning i de forskellige.²⁾ Jeg kan derfor uden Frygt for at misforstaas af Hjerter ønske Dem en glædelig Jul og bede Dem modtage en venlig Hilsen fra Deres hengivne Troels Lund.«

Den 19. Marts 1912 slutter Troels Lund et Brev til Feilberg med disse Ord: »Og saa beder jeg Dem til Slut tilgive Deres Fredsforstyrer hans Brøde og tænke med Venlighed paa Deres Faders gamle Ven og den, der skylder Dem selv Tak for saa meget. Deres hengivne Troels Lund.«

Når Troels Lund i Brevet kalder sig selv Fredsforstyrer, er Årsagen den, at han har skrevet for at anmode Feilberg om at indsende selvbiografiske Oplysninger til det kgl. Ordenskapitels Arkiv i Anledning af, at han til sin 80 Års Fødselsdag den 6. August 1911 var blevet benådet med Dannebrogsmændenes Hæderstegn.

---

1) N. L. Feilberg døde 27. April 1899, næsten 93 År gl.

2) Om Forskellen mellem Troels Lunds og Feilbergs Livssyn se henholdsvis Knud Fabricius: Troels-Lund (1921), 78—88 og Marius Kristensen: H. F. Feilberg (1923), 61—71.

Tidligere (i 1891) havde han til samme Arkiv haft Pligt til at sende en Livsskildring.¹⁾

Der findes i H. F. Feilbergs Samling i Dansk Folkemindesamling på Det kgl. Bibliotek ialt 6 Breve og 3 Billetter fra Troels Lund til Feilberg. Det første og længste Brev er det fra ¹⁵/₁₂ 1901, hvoraf ovenfor er citeret det smukke Slutningsafsnit. De øvrige Breve er — som allerede antydnet — skrevet af Troels Lund i hans Egenskab som Ordenshistoriograf. Billetterne er ganske korte Takkebesvarelser.

Man kan måske have Lov til at undre sig over, at der kun foreligger så lille en Brevveksling mellem Troels Lund og Feilberg (Feilbergs Breve til Troels Lund er også kun få, jfr. Knud Fabricius, anf. Skr., 100 f.), især når man betænker, at de to Mænd på flere væsentlige Omraader havde fælles Interesser og i deres Værker behandlede Spørgsmål, der meget ofte var af samme Slags. Når Forholdet imidlertid er, som vi nu har hørt, må Grunden hertil ikke søges i forskelligt Livssyn (thi Feilberg har f. Eks. vekslet mange Breve med Forskere som A. B. Drachmann, Otto Jespersen, Kr. Nyrop, Jeppe Aakjær m. fl.), men vel snarere i den Kendgerning, at de ikke havde Brug for videnskabeligt Samarbejde. Søgte den ene eller den anden af de to Forskere Oplysninger om vanskelige Spørgsmål, har det været hos andre Videnskabsmænd, de hentede Belæring pr. Brev. Forresten kunde Troels Lund egentlig godt undvære de Feilbergske Synspunkter, idet han alligevel på afgørende Punkter ikke var enig med dem. Hertil kommer, at Feilberg vist ikke søgte megen Brevveksling af egen Drift, idet han havde nok med at besvare de talrige Forespørgsler, han fik mellem År og Dag fra Lærde trindt omkring fra. Han blev atter og atter spurgt til Råds eller blev bedt om Oplysninger af Specialister indenfor ofte ret forskellige Videnskabsgrene; hans Hjælpsomhed og overordentlige Viden var nemlig velkendt indenfor Fagkredse både i Danmark og i fremmede Lande.

I det ovenstående har det naturligvis fortrinsvis været Hensigten at få Lejlighed til at gøre opmærksom på Forbindelsen mellem den Troels-Lundske og den Feilbergske Slægt. Som man ser, er det en sørgelig Begivenhed, der har indledt Bekendtskabet. Da det er en gammel Sandhed, at de tunge Oplevelser huskes længere og bedre end de lyse og lette, forstår man godt, at Troels Lund stedse bevarede den gamle Ulleruppræst i kærlig og taknemlig Erindring,

---

1) Jfr. Marius Kristensen: H. F. Feilberg (1923), 5, 72.

og det tjener den berømte Historiker til megen Ære, at han sit lange, arbejdsfyldte Liv igennem med dybtfølt Tak tænkte på N. L. Feilberg, hvis højtansete Søn havde den Glæde på sine ældre Dage at modtage varmtføjte Ytringer om sin Fader fra den Mand, der aldrig kunde glemme Dagene i den sørgelige Sommer i 1864, da han som en afholdt Gæst i Ullerup Præstegård daglig kunde sidde ved sin elskede og dyrebare Broders Dødsleje på Sandbjerg Slot i det fagre Land ved Alssund.

Nogle sønderjydske stednavne med leddet bøge

Af Dr. phil. MARIUS KRISTENSEN

I.

På det sydlige Als har vi landsbyen *V i b ø g e* i Lysabild sogn. Både sognenavnet og bynavnet er ejendommelige, og vi har gode gamle former af navnene i et dokument om stridighederne mellem konge og hertug 1245, som viser former, der helt svarer til de nu brugte (*L i u s a p e l d*, *W i b o k i*; brugen af ø-tegnet var dengang endnu ikke helt trængt igennem). Da bebyggelsen fandt sted, formodentlig i vikingetiden, må der formodentlig i udkanten af den store skov have stået en gruppe blomstrende skovabilde, som den ny bebyggelse har taget navn efter, og hvor *V i b ø g e* blev bygget, har der vel stået en bøgelund. Lysabilds navn har modstået tiden på en mærkelig måde, selv det nuværende eftertryk på anden stavelse er formodentlig bevaret fra ældgamme tid. Ændringerne fra *l i u s* til *l y s* og *p* til *f* er gennemgående i alsingermålet. *V i b ø g e* holdt sig også godt — med de normale ændringer, således fra langt *ø* til *y*, som alm. på Sydals f. Eks. *B y g e b j æ r g* for *B ø g e b j æ r g*). Efterleddet er gl.d. *b ø k i* »bevoksning af bøgetræer« (jfr. Elle i Tands Elle, Gottrup Elle, Espe o. lign.). I det 18. årh. blev navnet »fordansket« til *V i b y*, men den gamle form holdt sig på stedet og er nu igen gjort officiel. Mærkeligt er forleddet *V i*-, som vi også finder i navnet på den lille å *V i b æ k*, der løber vesten for byen. Dette led *V i*- kan ikke godt være andet end det samme, som vi kender bl. a. fra *V i b o r g s* navn og nok også — trods nogen vaklen i de gamle former — i *O d e n s v i* (Odense), og da vel også i *O d d e n s e* i Salling

og Vojens ved Haderslev, som synes at være af ganske den samme oprindelse som O d e n s e. Det er et af de gamle navne på den hellige plads, hvor guderne dyrkedes ved ofre. Ordet findes for øvrigt i Danmarks længste runestensindskrift, mindstenen i Glavendrup for goden og høvdingen Alle. V i b ø g e betyder altså »offerlunden«, og der findes et fuldkomment sidestykke i A l b ø g e i Djursland, hvor vi har et andet, i historisk tid glemt, navn på helligdommen, det ord, der svarer til gotisk a l h s »tempel«.

Men vi har nok et — eller rettere to — sidestykker i selve Søn-derjylland. Om S t o l l i g i Løjt sogn siges i Sønderjyske Stednavne IV, 177, at efterleddet sikkert er gl. e k i »bevoksning af egetræer«, og at forleddet måske kunde være ordet s t a l d. Formelt slår dette godt til, idet den gamle sønderjydske form s t o l l er vel kendt fra håndskrifter af Jyske Lov. Men der er et andet ønslydende ord, eller måske blot en anden betydning af samme ord, oldnordisk s t a l l r, som betyder »forhøjning, offeralter«. Jeg har formodet, og andre har sluttet sig til denne formodning, at vi har dette ord i J e r s t a l, som ikke kan have noget med d a l at gøre. Dette fremgår allerede af de landskabelige forhold, som ikke viser nogen dal, men allerede Kok har fremhævet, at også udtalen både af selvlyden (å, ikke a) og l-lyden forbyder en sådan forklaring. Navnet skal deles J e r - s t a l (d), og hvis efterleddet betyder »offerplads«, kan forleddet være den i senere tid næsten glemte gudinde E i r s navn i dansk (sønderjydske) form. Man kan sammenligne sønderjydske J e r r i k svarende til oldnord. E i r i k r, eller J e n v o l d: oldnord. E i n v a l d i.

S t a l l - e k i, S t o l l i g betyder på denne måde også »offerlund«, ligesom V i b ø g e, A l b ø g e. Og da navnet ikke kan skilles fra S t o l k i Farensted sogn, som både i de ældre former og i nyere udtale svarer til det, har vi da fundet tre gamle offerlunde i Sønderjylland. En fjærde er T i s l u n d i N. Rangstrup herred, og T i s e t i Gram sogn er vel et T i s - v e d, hvor v e d »skov« er andet led. Men medens disse, og måske flere, har et gudenavn til forled, har V i b ø g e og S t o l l i g istedet navnet på en offerplads.

II.

Om de to Navne B o j s k o v eller B ø j s k o v på byer i Tyrstrup sogn og i Ullerup sogn har Kok bemærket, at navnet ikke kan afledes af b ø g, da dette ord aldrig i sønderjydske, sådan som på øerne og i Sydsåne, udtales b ø j. Dette er en fuldstændig rigtig bemærkning, men der er dog noget mere at sige om den sag.

Omtrent samtidig har prof. Johs. Brøndum Nielsen, mag. Kr. Hald og jeg uafhængig af hinanden påvist, at i gl. jysk (før o. 1250) faldt en ubetonet selvlyd ud mellem to stærke stavelser. Dersom de to stednavne i tiden før dette bortfald kun var skovnavne, vilde den let kendelige betydning formodentlig hindre, at forleddet blev ukendeligt. Men hvis de allerede da var bebyggelsesnavne, hvad de godt kan have været, vilde det gå dem som det nørrejyske *E k i k n u t*, som blev til *E k k n u d* (og har bevaret denne form til den dag idag) eller som *H o r s a t h o r p* der blev *H o r s t h o r p* og senere *H o s t r u p*.

Således skulde også *B ø k i - s k o g h* (af det samme *b ø k i - »bøgelund«*, som vi havde i *V i b ø g e*) allerede før 1250 blive *B ø k s k o g h*, og saa har vi ikke længere *k*, der ganske rigtigt ikke bliver *j* i sønderjysk, men *ks*, som i sønderjysk netop bliver *js* efter *ø*, som i *ø j s »økse«*, og i de østlige egne er det vanskeligt at høre forskel på *øj* og *oj*, så formerne *B ø j s k o v* eller *B o j s k o v* er godt nok forståelige.

Graven ved Stenten Mølle

Stenten Mølle ligger ved Aen Sorge i Sognet Bønstorf ved den gamle Landevej fra Slesvig til Rensborg, et Par Mil Sydvest for Ekernførde.

Her stod der en Træfning den 8. August 1850, kort efter Slaget ved Isted. General de Meza ledede 2. og 4. Brigade og havde givet dem Ordre til at foretage et Skinangreb imod Slesvig-Holstenernes Stilling ved Sorge for at få Oplysning om, hvorledes disse havde indrettet Forsvaret. Samtidigt skulde der furageres, da Hæren manglede både Hø og Halm.

Imidlertid søgte både højre og venstre Fløj at trænge længere frem, hvorved der voldtes den danske Hær større Tab, end det kunde synes, at Kampens Mål var værd. På højre Fløj faldt Kaptajn Hammeleff i Skoven, der hedder Duvenstedt-Røgen, på venstre såredes Kaptajn Stricker og Løjtnant Beissenherz hårdt ved at fremtvinge Overgangen over Sorge. Fjenderne ikke blot værgede sig, men foretog Modangreb med saa heldigt et Udfald, at der en Tid

lang blev Tale om en virkelig Forfølgelse af de tilbagerykkende danske Tropper.

Ganske vist havde det danske Angreb nået sit Mål; men det var bleven dyrt. En Officer, en Underofficer og 16 menige Soldater var faldne, 3 Officerer, 5 Underofficerer og 37 Menige var ukampdygtige paa Grund af Sår, og 5 menige Soldater var faldne i Fangenskab.

Iblandt de faldne var Jens Christensen fra Egelev paa Nordfalster af 2. danske Jægerkorps, 1. Kompagni. Hans ensomme Grav — den sydligste danske Soldatergrav paa gammel dansk Jord — ligger ved Stenten Mølle med en smuk Mindesten og indrammet af en Stensætning.

Th.

Hvem var denne Jens Christensen, den danske Jens, der ligger saa ensomt i Skovbrynet ved den nu saa stille Landevej nede i Sydslesvig? Lærer Holm i Egelev oplyser paa Forespørgsel, at Jens Christensen blev født i Egelev den 21. Oktober 1825 som Søn af Indsieder Christian Pedersen og Hustru Margrethe Jensdatter, og at han blev døbt den 27. November 1825 i Nr. Vedby Kirke. I hans Fødeby fortælles intet mere om ham, men nogle Eksemplarer af dette Nummer vil blive sendt til Egelev Skole, for at hans Minde kan opfriskes i den By, der nævnes paa hans Gravsten.

E.

Graven ved Stenten Mølle.

Cl. E. fot.

NORDSLESVIGSKE SAGN

FRA SVEND GRUNDTVIGS SAMLING

TRYKT MED TILLADELSE FRA DANSK FOLKEMINDESAMLING

III. SAGN OM FANDEN, HEKSE, MAREN.

Fanden blev narret.

Paa Gram Slot boede en Gang en Grevinde, som var meget henfalden til Spil, og dog havde hun stedse det Uheld at tabe, hvorover hun var meget fortrydelig og ønskede at komme til at vinde, i hvad det skulde gælde. Men i det samme hun havde gjort dette Ønske, kom Djævelen og tilbød hende, at hvis hun vilde høre ham til, skulde hun altid vinde. Grevinden, som just ikke var meget glad ved at gøre Løftet til saadan en Mand, betænkte sig lidt herpaa; dog bekvemmede hun sig omsider hertil. Dag og Time blev nu bestemt, hvornaar Grevinden skulde af Sted, og derpaa forsvandt han. Grevinden vandt nu Dag for Dag, saa hun til sidst spillede sine Spillebrødre Pengene af Pungen, men Dagen var ogsaa kommen, at Djævelen vilde have sit. Da han kom ind i Værelset, sad just Grevinden og en Løjtnant og spillede Kort. Djævelen bad nu Grevinden straks at følge med. Grevinden bad imidlertid om at maatte tage Afsked, men han vilde ikke give hende nogen Henstand. Da nu Løjtnanten, som var til Stede, saa, at det ikke var nogen Spøg, men at det nu gjaldt, hvis han vilde frelse Grevinden, sprang han op paa Bordet og spurgte, om hun da ikke maatte tøve saa længe, til det Lys, som stod paa Bordet, var udbrændt. Djævelen saa nu paa Lyset, og da det var nedbrændt til Stagen, vilde han dog skænke hende saa megen Tid. Men næppe havde han sagt dette, før Lyset blev slukket og godt forvaret, og Djævelen kunde nu gaa med uforrettet Sag.

Optegnet af Pastor J. L. Knudsen 1854. Meddelt af J. A. Okholm (Elev paa Rødding Højskole).

Skrædderen paa Hekseridt.

Der var en Gang en Skrædder, der syede hos en Heks. Og Heksen tog en Ravt (Rafte — lang Stang), og smurte Smørelse paa af en Potte paa Arnestedet, og saa sagde hun til denne her Ravt: »Far nu og far ingensteds imod!« og saa satte hun sig op at ride, og Ravten for af Sted. Men da Skrædderen saa dette hersens, saa fik han sig ogsaa fat i en Ravt, og han vilde da ogsaa til at forsøge

det, og han smurte ogsaa Smørelse paa og saa sagde han: »Far nu og far nu allesteds imod!« for saaledes syntes han, at Heksen havde sagt. Og saa satte han sig op at ride, og Ravten for af Sted og for imod allevegne, og Skrædderen fik det ene Puf efter det andet, og han blev jo da rent forstødt; men til sidst kom han ud paa Marken, og der var han da fri for Stød. Og Ravten for da med ham rigtig langt hen, og han kom over Vand ud til en Ø, og der var der en Kirke. Der skulde Heksene danse, og den »bitte Mand« havde nys faaet sig en rødbroget Klædning til den Stads. Saa kom den bitte Mand med en Bog, de skulde skrive deres Navne i, og saa gav de alle sammen dem selv et Snit i deres Haand, og saa dyppede de Pennen i Blodet, og Skrædderen var den sidste, der skrev. Saa skrev han da ogsaa sit Navn, men bag efter Navnet skrev han: »I Jesu Kristi Navn«; men saa kunde den bitte Mand ikke tage Bogen igen, og saa blev han saa gal, og saa blev alle Heksene saa gale, at de fløj ud til alle Verdens Hjørner, hver hjem til sit, og Skrædderens Hest fløj med; thi da de var komne til Øen, saa blev alle Kæppene til virkelige Heste. Nu vidste Skrædderen da aldrig, hvorledes han skulde komme væk fra den her Ø, og han gik der længe. Men saa saa' han da endelig nogle Baade ude i Søen, og dem vinkede han ad, og de tog ham op og satte ham over til den anden Side, og saa kom han da endelig hjem, og Bogen havde han med. Og saa gik han omkring i Byen og viste Heksene deres Navne, og saa bad de ham, at han maatte paa ingen Maade sige det til noget Menneske, han skulde endelig og endelig holde sin Mund: de skulde nok saa sørge for ham alle hans Dage, og han skulde ikke have behov at være Skrædder længere. Og saa sørgede de ogsaa for ham, og han gik og havde det godt og fik sit Ophold hos de her gamle Kællinger.

Fra Aabenraa-Egnen. Optegnet 1862 af Lærer
P. Uhrbrand, efter Mette Marie Paulsen.

Hvorledes man kan faa Heksene at se.

Jeg har hørt sige, at naar man paa Voldborg Aften lægger sig paa en Korsvej under en Harve, saa kan man se Heksene ride til Bloksbjerg paa Kостейskafte, men man maa ligge rolig; thi løber man ud og kan ikke komme under Tag, inden Heksene naar en, saa drejer de Halsen om paa Folk. En Karl, som vilde prøve dette, saa sin egen Oldemoder blandt Heksene, hvorover han blev saa bange, at han løb ud under Harven, men han kom dog til al Lykke under Tag, inden Heksene naaede ham. —

Optegnet af Nis Callesen.

Maren fra Skaane.

En gammel Mand i Ellund fra Ringkøbing Egnen har fortalt, at da han var inde ved »æ Folk« (var Soldat) var der en, der fortalte om en, Maren havde været saa slem efter. Saa havde han faaet det Raad, at bore et lille Hul i Døren, men stoppe alle andre, baade Sprækker og Aabninger. Naar han saa mærkede at Maren kom, skulde han hurtig springe op og stoppe en Prop i Hullet, saa kunde han faa at se, hvem Maren var; thi saa vilde det være et Kvindfolk, og saa skulde den heller ikke komme mer. Det havde han da ogsaa gjort. Maren havde da staaet for ham som et Fruentimmer i den bare Særk, og hun havde sagt, at hun var en gift Kone ovre fra Skaane i Sverig, og hun bad da om at komme ud, saa skulde hun aldrig komme mere. Og saa lukkede han op for hende.

Optegnet af Lærer Jens Madsen 1860.

~ SAMLEREN ~

Grønkaal og Grød.

I »Schleswig-Holsteinische Provinzialberichte«, Aarg. 1790, meddeler en Indsender nogle »økonomiske Brudstykker« fra Nordslesvig. Af Stykket ses, at Manden bor i den nordvestlige Del; hans Bemærkninger om Grønkaal og Grød viser, at han ikke selv er Slesviger. Det er muligt, at han, som de fleste Medarbejdere ved Tidsskriftet, er Præst; mere sandsynligt er dog, at det drejer sig om Sydtyskeren Johann Friedrich Camerer (1720—92), Ridefoged i Hvidding og Nr. Rangstrup Herreder. Camerer boede i Vodder og var en trofast Medarbejder ved Provinsialefterretningerne.

Indsenderen begynder: »Kartoffelavlen ligger i denne Egn, hvor min

Hytte staar, endnu i sin Barndom. Af og til lægger den ene eller den anden Landmand nok Kartoffler paa en lille Stump Jord, men inden disse faa Frugter er voksede halvt til, bliver de fortærede, særlig af Mor Evas smukke Efterkommere (Døtre).

Det er virkelig mærkeligt med Landmanden, hvor langsomt det gaar, indtil man faar ham til at indse hans egen Fordel. Ofte har jeg talt med ellers fornuftige Mænd og tilraadet dem Kartoffelavl; hvis de ikke vilde anvende Frugten til eget Brug, men hellere vilde blive ved deres Grød, kunde de i det mindste spare mange Tønder Korn ved Føring af Svin, Høns og andet Fjerkræ. De hører. De vil ogsaa nok spise Kartoffler; men alligevel, — i denne Egn synes det i det mindste saadan,

— forekommer Avlen af denne saa fortrinlige Frugt dem at være møj-sommeligere end Dyrkningen af Boghvede, som dog er afhængig af saa mange Tilfældigheder og sjældent virkelig giver noget. Nok om det, de kan absolut ikke beslutte sig til at avle Kartofler. *Overhovedet kommer der foruden den græslig-nende Grønkaal faa eller slet ingen Havefrugter i deres saakaldte Toft eller Have, og Kærligheden til Grød behersker Dag og Nat deres Mave.*»

Cl. E.

Fra Øsby Sogn.

Ved Fr. Rudbeck, Flensborg.

Grønnevej.

Naar man gaar ad Kirkevejen fra Øsby til Flovt, kommer man forbi en indhegnet, græsbevokset Vej, Grønnevej, som fører ned mod Vestergaard, tidligere en adelig Frigaard. For denne Vej nærrede Børn i gamle Dage en sand Rædsel. Det hed sig nemlig, at her kørte hver Nat en Herremand i sin Karet med fire sorte Heste for, og de havde ildsprudende Øjne og Næsebor. Mødte han nogen, tog han dem op i Vognen og kvalte dem.

Saaledes fortæller i Aaret 1885 Præstesønnen fra Øsby, Otto Kragh, Sagnet om Grønnevej.

En gammel Flovter har fortalt mig Sagnet i en anden Form. Det var ikke Herremanden, men en Karl fra Vestergaard, som kørte Karet, der var fyldt med stjaalne Guld- og Sølv-sager fra Kirken i Øsby. Da han i den mørke Uvejrnat naaede hen ad Grønnevej, slog Lynet ned i Vognen. Sagnet henlægges her til den Tid, da Reformationen indførtes i vor Kirke og alle katolske Kostbarheder blev fjernet. Det var dem, Karlen vilde stjæle, og som Straf maatte han saa blive ved med at køre den

ildsprudende Vogn i Uvejrnetter til Skræk for de Gamle og til Rædsel for Børnene. Ogsaa *Thorkild Gravlund* fortæller i sin Herredsbog om den firspændede Karet fra Grønnevej — ildsprudende og farefuld at møde.

Sagnet om Skoven paa Aarø.

I en Stormnat i November 1649 blev den gamle hæderlige Færgemand i Aarøsund, Villem Jensen, vækket ved nogle dundrende Drøn mod Døren.

Da han kom ud, saa han en sort Skikkelse staa foran Huset. Han troede først, at det var Øsbypræstens Søn, den sorte Knud Bramsen, en forfaren Gut, som skulde være klogere end Folk i Almindelighed, men saa hørte han den Sortes hule Røst, der forlangte, at Jensen skulde færgede ham over til Kongens Fæstebonde paa Aarø, Lorens Nissen.

Den gamle blev ræd og vilde vække nogle af Færgekarlene, men den Sorte bød ham følge med.

De naaede ned til Baaden ved Broen, og Færgemanden fik Befaling til at kaste los. Den sorte Mand lagde to underlige Pakker ned i Baaden, og saa roede de ud.

Da de naaede i Nærheden af Øens Nordspids, rejste den Sorte sig op. »Giv mig mine Hunde,« raabte han igennem Stormen. Jensen rakte ham de to Pakker, som begyndte at snurre arrigt, og saa fo'r de bagefter deres Herre med fæle Skrig over paa Øen.

Rædselsslagen naaede Færgemanden omsider tilbage til Aarøsund — han vovede ikke at se sig om.

.... Men den næste Morgen var Skoven paa Aarø borte. Øboerne fortalte, at den Onde selv med to sorte arrige Hunde havde været deres Gæst, og at alt, hvad de havde brygget og bagt, var fordærvet.

Holdensten.

Ved Flovt By i Øsby Sogn staar der paa en Mark en meget smuk Stengrav, en saakaldt Runddyse. Markens Navn er Holdensten. Forleddet hol betyder paa oldnordisk en rundagtig Høj, og hele Ordet Holdensten henviser altsaa til den runde Stenhøj, til den Runddyse, som findes der.

Men med denne Forklaring har en tysk Skribent sydfra ikke været tilfreds, han mente, at Holdensten var det tyske Ord Hefdenstein, og det lavede han saa om til Heroldstein og Haraldstein for at faa Folk til at tro, at en Kong Harald, som saa naturligtvis var en Tysker, hvilede i denne Gravhøj. For nu at faa en Forbindelse med andre Stednavne i Nærheden, hævdede han, at Hajstrup i Øsby Sogn i gammel Tid har været Haraldstorp. At Hajstrup i alle gamle Skrifter hedder Hasetorp, Hase = gl. dansk Mandsnavn og torp = Landsby, bryder den fantasirige Skribent sig ikke om, og det vilde jo ogsaa tilintetgøre hans »Beviser« for, at vore nordiske Stednavne egentlig er tyske.

K. C. 23.

Ved Vejbygningsarbejde fra Færgaarden ned til Færgelejet i Aarø-sund fandtes nede i Strandkantens Dynd en stor omvæltet Sten med følgende indhugget Indskrift:

K. C.

23

og paa Stenens højre Side staar Tallet 24.

Hidtil har det ikke været muligt at faa konstateret, hvilken Betydning Stenen en Gang har haft. Som Milesten ved den gamle Postvej, der førte fra København over Assens-Aarøsund til Hamborg, kan den næppe have staaet i Aarøsund, da Postvæsenet regnede med 29 $\frac{1}{2}$ Mil fra København til Aarøsund og med 33 Mil fra Aarøsund til Hamborg. Bogstaverne K. C. betyder nok heller ikke Kong Christian, som nogle mener, maaske her har været en Grænsesten for en kongelig Control langs Stranden.

Men maaske kan en Læser af »Sønderjydske Maanedsskrift« give en sagkyndig Oplysning.

— — —

Forvarsel.

Paa Bjerndrup Mark skulde der bygges et lille Husmandssted. Der var en gammel Bonde, som 20 Aar i Forvejen havde set et Køretøj med to hvide Heste for køre Sten til Byggepladsen. Da Huset nu skulde bygges, vilde Folk paa Egnen ikke give den gamle Ret, og man besluttede da at spænde et Par Heste for Vognen, som ikke var hvide. Men det gik ikke, Hestene vilde ikke trække. Saa maatte man alligevel give den gamle Ret og spænde de hvide Heste for, og Forvarslet gik saaledes i Opfyldelse.

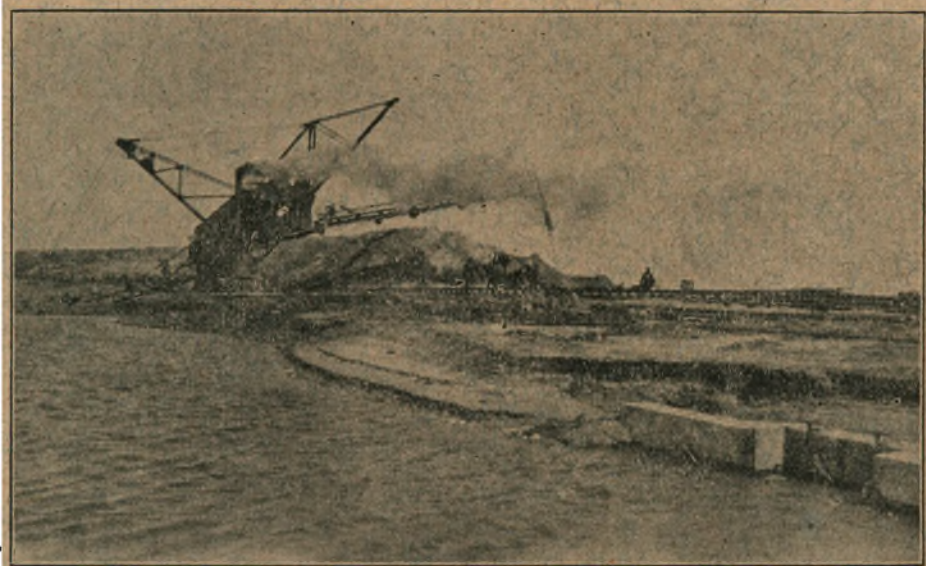
Nicolaus Boeck, Tønder.

J. STÜRUP & V. PROSCH-JENSEN

INGENIØRER & ENTREPRENØRER

Telf. Palæ 4239, Gentofte 2468 VESTERPORT 256 - KØBENHAVN

Telf. Højer 64, Ribe 65

DIGEBYGNING PAA RØMØ

JORD . JERNBETON - HAVNEBYGNING - FUNDERING

Anders Lervad & Søn

Askov pr. Vejen

Fabrikation af: Haand- og Kunstvæve med alt Tilbehør, Høvlebænke og Værktøj til Sløjd og Husflid. - Bogbinderværktøj. - Kurvemager-værktøj. - Alt i prima Kvalitet med fuld Garanti og til billigste Priser. Priser paa Forlangende.

Snoghøj Gymnastik- højskole

Fredericia.

3 Maaneders Sommerskole.

5 — Vinterskole.

Skoleplan sendes.

Jorgine Abildgaard. Anna Krogh

Sparekassen for Haderslev Bys Omegn

Kontortid:

9—12, 2—4. Lørdag 9—1.

HADERSLEV

Askov Sløjdskole

Vejen St. Telf. 17 Askov.
Skolen for Overgangsalderen.
Amtsuperst. skal søges inden 1. Juli.
Statsunderstøtt. søges indtil 15. Nov.
Skema og Skoleplan sendes frit.

Kristine og Anders Nielsen

Aktieselskabet

Hans Pedersen & Co.

Grundlagt 1836

Østergade 16 København

Import af Kul og Koks

Telefon Central 735

Ja - men

Jrmas

Kaffe

smager bedst

friskbrennet
paa egne moderne Brandstøt.
Carl Schragel, Kbhvn. Frank. 1898.
Egen Anpart.

Aktieselskabet

J. C. Modeweg & Søn

København

A/S DRUBIN

Fabrik for Trykfarver

Ottiliavej - København

Telf. 9090 - 12305

Dansk Andels Ægexport

Vestervoldgade 7 & 9

Telf. 2126 - 11126 - København

Forlang altid
NYLAGTE

ÆG

stemplet med D. A. E-Mærk

KAMPMANN & HERSKIND ^{A/S}

Vestergade 2 - København

Kul og Cokes Import

TELEFON

2628

Den Nordslesvigske Folkebank

Aktieselskab - Aabenraa - oprettet 1872

Aktiekapital Kr. 1.000.000,—
Reserver ca. Kr. 500.000,—

Det danske Gødnings-Kompagni ^{A/S}

København

Nykøbing F., Odense, Aalborg, Struer, Aarhus, Esbjerg, Sønderborg

Ældste og største
Gødningsforretning
i Danmark

Eneste Fabrikanten
af Superfosfat
her i Landet.

Salgskontor for Danmark for

A/S Dansk Svovlsyre- & Superphosphat-Fabrik

^{A/S} BRITGOODS

Telf. 1036 - - - - Ny Toldbodgade 8
København K.

Andels-Anstalten Tryg.

(Gensidigt Livsforsikrings-selskab)

Statsanerkendt.

Statskontrolleret

Præmiereserve ca. 37 Mill. Kroner
Samlede Aktiver - 42 - -

Hovedkontor: Rosenørnsalle 1. København.

NEW DEPARTURE FRIHJULSNAV

BEDST

BILLIGST

„QUEEN MARY“

Billetter København—New York: Enkelt Tur: \$ 113.
Rundrejse: \$ 188.

Desuden Ekspresdampere flere Gange ugl. til
New York — Boston — Montreal

CUNARD WHITE STAR LTD. C. MOGENSEN
Nyhavn 1 - Tlf. Palæ 1212

Det kgl. oktr. alm.
Brandassurance-
Compagni

Stiftet 1798

— tegner
alle Arter
af Skades-
forsikring

Hovedkontor:

Højbroplads 10
København K.
Telf. Cent. 447

Buhl's
Sundheds-
Korset

Konkordant med
den indvandede
Guldstandard

**NORDISK
KORSETFABRIK**

Amaliegade 37 · København K · Telefon 11 328

